

“La burgesia catalana emprenedora no s’ha preocupat gens del sector financer”

Amb quatre anys de crisi econòmica i financera n’hi ha prou per a arrasar part de la burgesia d’un país?

—No, viu canvis, però no desapareix com a tal. De fet, la burgesia catalana no ha estat mai estable, si més no aquests últims cinquanta anys. S’ha renovat constantment, però això no vol dir que els primers s’hagin arruïnat. La burgesia és un fenomen de renovació i d’ascensor social progressiu amb molta més presència a Catalunya que no pas, per exemple, a Madrid o al País Basc, on hi ha grans famílies consolidades que tenen al darrere unes fortunes molt superiors. Catalunya té petits rics, mentre que Madrid i el País Basc tenen fortunes equiparables a les fortunes europees.

—**El concert econòmic i l’espoliació fiscal... En qualsevol cas, la crisi ha frenat aquest ascensor social?**

—Més que frenar-lo, hi ha posat passatgers diferents. Al llibre, explico que les noves aportacions a la burgesia es concreten amb noms que poden resultar sorprenents per a persones amb una certa edat, com per exemple el cas d’Isaac Andic, fundador de Mango, el president d’RBA, Ricardo Rodrigo, o el propietari de Mediapro, Jaume Roures. Qui els coneixia, fa vint anys? Doncs avui, a més de tenir molts diners, tenen una influència enorme.

—**S’és burgès per a tota la vida?**

—No, de cap manera! Distingim entre la burgesia emprenedora i la burgesia emprenyadora. La burgesia emprenyadora és aquella que no s’arrisca, que no té uns negocis en marxa. L’empresari, per definició, s’arrisca, i per tant, pot perdre diners. Les grans famílies no s’arruïnen, però en un moment determinat poden perdre molts diners. Va passar amb el tèxtil: les famílies d’aquell sector avui dia no passen gana, però ningú no les relaciona amb el gran

L’economista i historiador Francesc Cabana (Barcelona, 1934) publica ‘La burgesia emprenedora’ (Proa), una represa i ampliació de ‘La burgesia catalana’ (1996) en què fa una radiografia de l’impacte de l’activitat dels burgesos en àmbits com les caixes d’estalvis, les companyies aèries i més grans companyies, i descobreix els nous burgesos emprenedors del segle XXI.



JORDI PLAY/ARKIU

imperi industrial català. La burgesia emprenyadora pot ser-ho durant tota la vida, però la burgesia empenedora no, perquè s'arrisca i pot perdre.

—**Tradicionalment, la burgesia ha evitat d'enfrontar-se al poder espanyol. Però si arriba un moment en què el xoc d'interessos és evident, i en el cas de Catalunya pot succeir, és factible que aquesta burgesia decideixi de prendre posició?**

—Recordo Rodríguez Zapatero amb el seu consell assessor d'empresaris, i fa pocs dies vaig veure Mariano Rajoy amb el seu consell assessor d'empresaris, i alguns eren els mateixos, inclosos alguns catalans.... És evident que una persona que té una empresa important, fins i tot en democràcia, no es pot enfrontar al poder.

—**Sense el suport de la seva burgesia, la societat civil i la classe política podrien impulsar un canvi polític?**

—Com a historiador, a mi em fascina el fenomen col·lectiu, no el d'unes

famílies que representen en un moment determinat la gran burgesia. En aquest fenomen col·lectiu hi podem incloure aquesta burgesia empenedora que té 25 grans empresaris i 2.500 de mitjans, i aquests sí que poden donar suport a un moviment polític o social al darrere d'un govern de Catalunya. Ara bé, en l'àmbit personal, la gran burgesia no presenta precisament un model de persona compromesa que vagi al capdavant de les manifestacions. D'una altra banda, gran part d'aquesta burgesia està molt clarament castellanitzada. I en aquests moments, la gran burgesia catalana no és empenedora, amb algunes excepcions. Sort en tenim, del món de "la Caixa" i de les empreses que hi van al darrere. "La Caixa" és la gran empresa catalana, i les grans empreses industrials i de serveis catalanes en bona part en depenen. Es poden criticar molts aspectes secundaris de "la Caixa", però val més que la conservem per molts anys.

—**"La Caixa", ara CaixaBank, és, malauradament, l'única caixa supervivent del sistema financer català que tindrà el control de la seva activitat. La resta ja són a mans de capital públic espanyol, i no és gens clar quin serà el seu futur. I queda també el Banc Sabadell. Com afectarà la societat catalana aquest desmantellament?**

—Algunes d'aquestes caixes ja són a mans de l'estat, com Unnim, CatalunyaCaixa i la CAM. Algunes altres, com Penedès, Laietana, "Sa Nostra" i Bancaixa, són dins d'entitats financeres no catalanes, en un SIP que no té la seu social a casa nostra. Realment, com a caixa només queda Caixa Pollença i Caixa Ontinyent, dues entitats sanejades.

—**L'obra social de les caixes que ara són a mans de l'estat no és pas garantida.**

—Exactament, això és molt preocupant. Fins fa un any, teníem el sistema financer del Principat integrat per un banc mitjà, el Sabadell, i deu caixes. En aquest moment, queda un banc mitjà, una caixa i tot un seguit de caixes bancaritzades, algunes controlades per l'estat i algunes altres amb la seu social a Madrid, encara que mantinguin el nom comercial durant un temps.

—**Durant més d'un segle, les caixes arrelades al territori han revertit part dels beneficis en obra social, sovint cobrint necessitats on no arribava el sector públic. L'obra social perilla?**

—Malauradament, sí. Una de les coses que les caixes no han fet bé és vendre la seva obra social. La gent es pensa que el partit del Barça d'en Puyal patrocinat per "la Caixa" és obra social. Això és màrqueting. L'obra social són els discapacitats, el medi, els estudis, els més necessitats, etc. Les caixes no hi han sabut donar la rellevància que calia i, en conseqüència, la societat no l'ha valorat prou, fins que ara veu que es pot perdre. Caldrà veure fins a quin punt les noves caixes bancaritzades i sota control de l'estat podran mantenir una part de l'obra social.

—**Des del punt de vista legal, ja no són caixes i, per tant, no resten obligades a fer obra social.**

—Les entitats financeres han de generar beneficis i a què destinen aquests beneficis? Primer, a augmentar els recursos propis. I qui decideix quin part dels beneficis ha d'anar a fons propis? El Banc d'Espanya, tot i que en teoria, la Generalitat té competència exclusiva en aquest àmbit. El BE diu que si has fet 100 milions, 75 han d'anar a recursos propis, i la resta poden anar a obra social. Però si els representants de l'estat en aquestes caixes —que, de fet, jurídicament ja són bancs— decideixen que el 100% dels beneficis vagi a recursos propis, l'obra social serà zero, perquè per llei, no hi estan obligats.

—**Aquesta burgesia empenedora podria d'alguna manera rellevar les caixes en aquest servei a la societat?**

—La gran alternativa seria que aquest capital que ha aportat l'estat a través del FROB fos substituït per capital aportat des de dins del país. Per part de Generalitat i municipis, zero, tal com estan les coses, i per part de la burgesia, podria fer-ho? Sí, però em fa l'efecte que no ho farà, tampoc en el cas de les caixes més petites, que seria ben fàcil. Ja m'agradaria imaginar-me que sí, però la burgesia catalana empenedora no s'ha preocupat gens pel sector financer. Els darrers cent anys, només ha creat un banc consolidat, el Banc Sabadell, i la resta han anat desapareixent per un





“Hi ha la burgesia emprendedora i la burgesia emprenyadora, la que no s'arrisca”

seguit de circumstàncies, amb molta política entremig. I ho dic, com és lògic, per experiència pròpia a Banca Catalana, una empresa en la qual penso cada dia. En el sector financer, un rumor enfonsa una empresa, cosa que no passa en cap més sector.

—**Unnim va fer una crida a inversors privats catalans per a provar de recapitalitzar-se sense anar al FROB. No se n'ha sortit gens.**

—És que no els interessa, perquè les experiències no han estat precisament positives, amb excepció del Banc de Sabadell. Però un dia d'aquests pot venir una OPA hostil sobre el Sabadell. De fet, “la Caixa” va salvar el banc, no pas perquè anés malament, sinó perquè a Europa s'anava preparant una OPA contra el Sabadell, i hauria desaparegut si “la Caixa” no hi hagués intervingut. En aquest moment, el banc està molt sanejat, però en aquest món embogit el nostre banc no resta al marge d'una eventual oferta de compra per part del Santander, del BBVA o del Deutsche Bank, per exemple.

—**Què han fet malament, les caixes?**

—Molts han dit que les caixes catalanes han fet una gestió nefasta, i jo no hi estic gens d'acord. N'hi va haver una que no ho va fer gaire bé. La resta, jo diria que ho van fer correctament.

—**No van traspassar una línia vermella, amb el sector immobiliari?**

—És molt difícil d'establir-ho. Però tenen tota la raó quan diuen que obeeixen el Banc d'Espanya, i que aquest canvia de criteri i l'endureix cada vegada que compleixen els requisits. Madrid rep instruccions de la UE, i qui en paga els plats trencats són les caixes més petites. Però qui ho diu que el crèdit que han donat les caixes és dolent? Doncs el Banc d'Espanya, tot i que no ho pot assegurar. Com pot dir el BE que tot el sector immobiliari és farcit de crèdits dolents?

—**Fou un error, precipitar-se a les fusions?**

—N'hi va haver tres que no es van adonar del problema que tenien entre mans: Penedès, Girona i Laietana,

“El sistema financer del segle XX és mort i enterrat. Sols queden ‘la Caixa’ i el Banc Sabadell”

que van creure que podien continuar pel seu compte. Les caixes reben una trucada del BE que els diu que si no es fusionen, les intervenen, sense que el govern de Catalunya ni se n'assabenti.

—**Considerem liquidat el sistema financer català tal com l'hem entès el darrer segle.**

—I tant, mort i enterrat. Del 2010 a avui només queden “la Caixa” i el Banc Sabadell. Amb Spanair, es va fer també una crida a l'empresariat català per a salvar l'aerolínia, i el resultat final és que ha estat la Generalitat que l'ha anat a rescatar. En el moment en què es va privatitzar Iberia, la burgesia catalana no va moure ni un dit. En canvi, a Madrid, Caja Madrid s'hi va abocar. Hi perd diners a cabassos, però els de Madrid tenen aquesta tranquil·litat que els permet d'anar fent, perquè saben que tenen el govern al darrere i que l'estat té diners. Aquí, davant la privatització d'Iberia, no es va subscriure ni una sola acció. I quan es planteja la possibilitat d'entrar en el capital de Spanair, qui hi acudeix? És controlat bàsicament pel sector públic català. El sector privat català hi va anar, però van reunir uns 25 milions d'euros. Res.

—**Per què la nostra burgesia no hi acudeix, i sí la madrilenya?**

—La burgesia catalana no té tants diners i, a més a més, té por. La por és una reacció clàssica de la burgesia catalana emprendedora enfront del govern establert a Madrid. Per exemple, si agafes l'agenda de contactes d'un gran emprenedor català, hi trobaràs el telèfon de només dos consellers de la Generalitat, mentre que a Madrid els empresaris tenen els telèfons de tots els ministres i directors generals. Es coneixen del pàdel, del golf, de l'òpera... Aquí, perquè un empresari català es pugui reunir amb un ministre o un director general, ho ha de fer a través de la secretària. A Catalunya, no hi ha cap empresari que tingui el mòbil d'un ministre, i amb prou feines si té el de cap conseller.

—**Tan important és, el fil directe?**

—I tant! Ja no es tracta de corrupció, sinó d'apropament personal, de favors que et poden fer, que a Catalunya es pidolen i a Madrid es demanen mentre vas a caçar amb un ministre.

Gemma Aguilera